

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, παρουσιάζει στο ευρύ και επιστημονικό κοινό μια νέα περιοδική έκθεση, στα πλαίσια της 4ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης με θέμα τη Μεσόγειο. *«Η τιμή του αγίου Μάμαντος στη Μεσόγειο: Ένας ακρίτας άγιος ταξιδεύει»*, την οποία έχουμε την χαρά και την ύψιστη τιμή να εγκαινιάζει σήμερα η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαίος, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους εξής λόγους.

Καταρχήν πρόκειται για συνεργασία δύο χωρών της Μεσογείου και της Ευρώπης, της Ελλάδας και της Κύπρου που τις συνδέει κοινή πολιτιστική παράδοση. Το θέμα της περιοδικής έκθεσης, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ειδικού ερευνητικού προγράμματος, αντιμετωπίζεται επιστημονικά και μουσειολογικά για πρώτη φορά όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς. Μέσα από επτά ενότητες και έντεκα υποενότητες παρουσιάζεται η ταυτότητα και η προϊστορία του αγίου Μάμαντος, η διάδοση της τιμής του στη Μεσόγειο με έμφαση στην Κύπρο και την Ελλάδα μέσα από τις πηγές, τις απεικονίσεις του στην τέχνη, τους τόπους λατρείας του από τους πρώτους χριστιανικούς έως και τους νεότερους χρόνους. Στόχος η αναζήτηση και επισήμανση των διαχρονικών πολιτισμικών σχέσεων στον χώρο της Μεσογείου μέσω των θαλάσσιων οδών επικοινωνίας. Για τον λόγο αυτόν οι πέντε κύριες ενότητες αναπτύσσονται μουσειογραφικά σε ενιαίο χώρο, ο οποίος ανακαλεί τη λεκάνη της Μεσογείου με τη γραφιστική απεικόνιση της θάλασσας που περιτρέχει το χαμηλότερο τμήμα των φερόντων ψευδότοιχων και της επιλεγμένης χρωματικής κλίμακας. Η κλίμακα των χρωμάτων των αφρισμένων κυμάτων, της άμμου και του ουρανού στο φόντο επιλέγεται από τα αυθεντικά έργα της έκθεσης. Η ζωνρότητα και η φωτεινότητά της υπαγορεύεται από τη νεαρή ηλικία του μάρτυρος και το φως της Μεσογείου και συνάδει με την τέχνη των ζωγραφικών έργων της έκθεσης.

Σε ειδικά διαμορφωμένο, προβεβλημένο χώρο, που παραπέμπει σε παρεκκλήσι και καταλαμβάνει όλο το πλάτος της αίθουσας, ο επισκέπτης αντιλαμβάνεται τη δεύτερη κεντρική ιδέα της έκθεσης, τη σχέση των δύο αγίων, Μάμαντος, πολιούχου της Μόρφου και Δημητρίου, πολιούχου της Θεσσαλονίκης καθώς οι δύο άγιοι λατρεύονται και συναπεικονίζονται ως ιαματικοί και μυροβλύτες.

Στον άξονα της παραπάνω ενότητας και στο κέντρο του κύριου εκθεσιακού χώρου τοποθετείται διαγωνίως, με προσανατολισμό ΒΔ–ΝΑ, ειδική κατασκευή, όπου παρουσιάζονται εκθέματα από το μεγάλο προσκύνημα του αγίου Μάμαντος στη Μόρφου, το κέντρο της τιμής του σήμερα στην Ανατολή, παραπέμποντας και

υποδηλώνοντας τον προσανατολισμό της Μεγαλονήσου σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη και την Ελλάδα γενικότερα.

Το 50% του συνόλου των εκθεμάτων προέρχεται από την Κύπρο. Για πρώτη φορά μετά από δεκαέξι χρόνια (από το 1997) το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού υποδέχεται βυζαντινές αρχαιότητες, εικόνες και ιερά κειμήλια από τη Μεγαλόνησο, ιδιαίτερης θρησκευτικής, ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας, που χρονολογούνται από τον 13ο αι. κ. ε. Τα υπόλοιπα εκθέματα προέρχονται από τη Θεσσαλονίκη, τη Χαλκιδική, την Αθήνα και την Κρήτη. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο κοινό.

Εκθέματα ωστόσο δεν είναι μόνον τα 18 κειμήλια – λατρευτικά αντικείμενα, αλλά και οι ισάριθμες γραφιστικές - φωτογραφικές αποδόσεις σειράς άλλων που προέρχονται από την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Γαλλία και την Ιταλία.

Ιδιαίτερη συμβολή στην επιστήμη αποτελεί το πρωτότυπο corpus των τοπωνυμίων, οικισμών, ναών και απεικονίσεων του αγίου Μάμαντος στον μεσογειακό χώρο που αποτυπώνονται παραστατικά σε ειδικό χάρτη στον προθάλαμο της έκθεσης και εμπεριέχονται στον επιστημονικό κατάλογο, εγχείρημα που στοχεύει στο άνοιγμα ενός διαλόγου και δίνει το έναυσμα περαιτέρω διερεύνησης του θέματος.

Πρέπει επίσης να τονιστεί η κινητοποίηση πάνω από τριάντα φορέων από την Κύπρο, την Ελλάδα και το εξωτερικό, ιερών μητροπόλεων και μονών, μουσείων, εφορειών αρχαιοτήτων, ιδιωτών συλλεκτών, για την υλοποίηση της έκθεσης και την εκπόνηση του προαναφερθέντος επιστημονικού καταλόγου, ο οποίος χρηματοδοτήθηκε από τον Δήμο Μόρφου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους από καρδιάς και ιδιαίτερα τον πανιερότατο μητροπολίτη Μόρφου κ. Νεόφυτο, τον Δήμο Μόρφου και προσωπικά τον Δήμαρχο κ. Χαράλαμπο Πίττα, τον Διευθυντή του Ιστορικού Αρχείου του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου, κ. Χριστόδουλο Χατζηχριστοδούλου τον συνάδελφο αρχαιολόγο και συνεπιμελητή Νίκο Μπονόβα για την γενικότερη άψογη συνεργασία. Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Κύπρο, για τη μεταφορά των κειμηλίων με στρατιωτικό αεροσκάφος, τους ειδικούς επιστήμονες από την Ελλάδα, την Κύπρο και τον Λίβανο, αλλά και όλους τους συναδέλφους αρχαιολόγους από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, το τεχνικό προσωπικό και τους αναδόχους των επιμέρους διεθνών διαγωνισμών για την τεχνική υποστήριξη, την ομάδα εργασίας της έκθεσης, καθώς

και το σύνολο του προσωπικού του Μουσείου που εργάστηκαν με αυταπάρνηση για το άρτιο αποτέλεσμα.

Δρ Αγαθονίκη Δ. Τσιλιπάκου

Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής της 4ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης
Θεσσαλονίκης